

عزل ولی قهری در حقوق ایران

حمید موسوی امین

پاییز ۹۵

سرشناسه	: موحدي امين، حميد، ۱۳۶۶ -
عنوان و نام پديدآور	: عزل ولي قهري در حقوق ايران / حميد موحدي امين
مشخصات نشر	: موسسه اندیشه کامياب ايرانيان ۱۳۹۵
مشخصات ظاهري	: ۹۲ ص.
شابک	: 978 - 600 - 4530 - 02 - 6 : ۱۵۰۰۰ ريال
وضعيت فهرست نويسي	: فيبا
يادداشت	: کتابنامه: ص. [۸۷] - ۹۲ ؛ همچنين به صورت ريز نويس.
موضوع	: قيم و مولي عليه -- ايران
موضوع	: Guardian and ward -- Iran
موضوع	: قيم و مولي عليه (فقه)
موضوع	: Guardian and ward (Islamic law)
رده بندي کنگره	: BP ۱۹۸ / ۶ / م ۸ ۱۳۹۵
رده بندي يوبي	: ۲۹۷/۳۷۹
شماره کتابشناسي	: ۴۴۵۲۷۶۶

عنوان کتاب	: عزل ولي قهري در حقوق ايران
ناشر	: موسسه فرهنگي انتشاراتي اندیشه کامياب ايرانيان
دفتر انتشارات	: تهران - خ انقلاب - پيچ شميران - خ نور محمدي - پلاک ۲۷ - واحد ۱۱ - ۷۷۶۴۱۰۸۹ - Email:e_a_kamyab@yahoo.com
مؤلف	: حميد موحدي امين
ويراستار	: محبوبه رضائي
مدیر تولید	: موسسه آموزشي خوارزمي
صفحه آرا	: سيد حميد احمدزاده تک قلب تنها
طراح جلد	: امير هاشمي
شمارگان	: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ	: اول، ۱۳۹۵
چاپ و صحافي	: موسسه آموزشي خوارزمي
ناظر چاپ	: مهندس پيمان عباد
قيمت	: ۱۵۰۰۰ ريال

شابک: ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۴۵۳۰ - ۰۲ - ۶
ISBN: 978 - 600 - 4530 - 02 - 6

«ولایت» (به فتح و کسر واو) در لغت، به معنی: حکومت و تسلط پیدا کردن، دوست داشتن، یاری دادن، دست یافتن و تصرف کردن آمده است. «قهری» در لغت، بمعنی: جبری و اضطراری می‌باشد. در اصطلاح حقوق مدنی، «ولایت»: قدرت و اختیاری است که برابر قانون به یک شخص صلاحیتدار، برای اداره امور محجور واگذار شده است. این ولایت دارای اقسامی است: ممکن است به حکم مستقیم قانون به شخص داده شده، یا به موجب وصایت و اگذار گردیده، یا به حکم دادگاه برقرار شده باشد. ولایتی که به حکم مستقیم قانون واگذار شده باشد، اصطلاحاً ولایت قهری نامیده می‌شود، که قانون مدنی مواد ۱۸۰۷ تا ۱۱۹۴ از آن سخن گفته است. منظور از سمت وصی که از جانب پدر و جدپدری برای سرپرستی محجور تعیین شده باشد (ماده ۱۱۸۰ ق.م) نیز یک نوع ولایت است که غیر از ولایت قهری است، هر چند که مشمول عنوان ولایت خاص می‌باشد. چه اصطلاح ولی خاص، برابر ماده ۱۱۹۴ قانون مدنی، شامل ولی قهری و وصی منصوب از جانب پدر یا جدپدری است. هرگاه محجور ولی خاص نداشته، ولایت دادگاه، به شخص خاصی واگذار شده باشد، این ولایت را قیمومت گویند، که دارای احکام ویژه‌ای است. گاهی نیز شخصی که بوسیله دادگاه برای اداره محجور تعیین شده است، امین نامیده می‌شود (ماده ۱۱۸۰ ق.م و ماده ۱۵ قانون جدید حمایت خانواده). بنابراین، ولی قهری، شخصی است که به حکم قانون تعیین می‌شود، و سمت خود را مستقیماً از قانون می‌گیرد، و ولایت او یک وظیفه قانونی و اجتماعی و به تعبیر دیگر، اجباری است نه اختیاری، و شاید به همین جهت آن را قهری نامیده‌اند. حتی بعضی از حقوق‌دانان ولایت قهری را به ولایت اجباری تعریف کرده‌اند. در فقه امامیه، اصطلاح ولایت قهری بکار نرفته، و به نظر می‌رسد که قانون مدنی نخستین بار آنرا استعمال کرده است. مع هذا فقها از انواع ولایت از جمله ولایت پدر و جدپدری، ولایت وصی، ولایت حاکم، ولایت عدول مؤمنین، به تفصیل سخن گفته‌اند. و گاهی تصریح کرده‌اند که ولایت پدر و جدپدری ولایت اجباری است. لذا با توجه به اهمیت ولایت قهری در این مجموعه به بحث درباره ولایت قهری در فقه امامیه و حقوق ایران و نیز موارد عزل آن خواهیم پرداخت. باشد که چراغ راهی جهت پیشرفت و کامل‌تر شدن دانش حقوق کشور گردد.

از آنجا که خانواده کوچکترین واحد اجتماع و هسته اصلی و پایه اساسی آن است؛ از این‌رو بررسی مسائل مربوط به خانواده از اهمیت بسزایی برخوردار بوده، و دقت خاصی را

می‌طلبید. ولایت قهری، از جمله موضوعاتی است که از روابط خانوادگی ناشی می‌شود، و ولی قهری شخصی است که به حکم قانون تعیین می‌شود، و سمت خود را مستقیماً از قانون می‌گیرد. ولایت چنین فردی یک وظیفه خانوادگی و اجتماعی و به بیان دیگر اجباری است، که اصطلاحاً آن را ولایت قهری می‌گویند. چه طبیعت آدمی و مصلحت طفل و جامعه اقتضاء می‌کند سرپرستی و اداره امور طفل، تا آنجا که ممکن است به پدر و اشخاص دیگری که قرابت نزدیک با او دارند، و به سرنوشت و خوشبختی او علاقمند هستند، واگذار شود. پس نهاد ولایت قهری، یک نهاد حقوقی است، که از طبیعت بشر و مقتضیات زندگی خانوادگی و اجتماعی او سرچشمه می‌گیرد، و ناظر به اداره امور مالی و غیرمالی و انجام دادن اعمال حقوقی، از جانب کودکان است. با این حال هرگاه ولی قهری نتواند بنابه دلایلی از عهده کارها، محوله، برآید؛ در این صورت، بعثت وجود احتمال زیان برای صغیر، سرپرستی طفل به شخص دیگری واگذار می‌گردد، و یا شخصی به عنوان امین برای همکاری با ولی قهری و تأمین و دفع دایم و ابدی تعیین می‌شود. همچنین اگر ولی قهری برخلاف مصلحت مجبور، اعمالی به نمایندگی از او انجام دهد؛ این اعمال غیرنافذ و قابل ابطال است، و ولی قهری مسئول اعمال نامشروع و تخلفات خود است.

فهرست

عنوان

صفحه

مقدمه.....	۵
فصل اول	۱۳
معانی ولایت در فقه امامیه و حقوق موضوعه.....	۱۳
معانی ولایت در فقه امامیه.....	۱۳
معانی ولایت در حقوق موضوعه.....	۱۴
قسام ولایت در فقه امامیه و حقوق موضوعه :.....	۱۴
اقسام ولایت در فقه.....	۱۴
اقسام ولایت در حقوق موضوعه :.....	۱۵
قلمرو ولایت قهری در فقه امامیه و حقوق موضوعه.....	۱۶
قلمرو ولایت قهری در فقه امامیه.....	۱۶
قلمرو ولی قهری در حقوق موضوعه.....	۱۶
رابطه ولایت و حضانت در فقه امامیه و حقوق موضوعه.....	۱۸
رابطه ولایت و حضانت فقه امامیه.....	۱۸
رابطه ولایت و حضانت در حقوق موضوعه.....	۱۸
اشخاص واجد صلاحیت جهت تعیین وصی در فقه امامیه و حقوق موضوعه.....	۱۹
اشخاص واجد صلاحیت جهت تعیین وصی بر مبنای فقه امامیه.....	۱۹
اشخاص واجد صلاحیت جهت تعیین وصی بر مبنای حقوق موضوعه :.....	۱۹
شرایط وصی در فقه امامیه و حقوق موضوعه.....	۲۰
شرایط وصی در فقه امامیه.....	۲۰
شرایط وصی در حقوق موضوعه.....	۲۰
فصل دوم	۲۱
ولایت حاکم و قیم و شرایط قیم در فقه امامیه و حقوق موضوعه.....	۲۱
ولایت حاکم و قیم و شرایط قیم در فقه امامیه.....	۲۱
ولایت حاکم و قیم و شرایط آن در حقوق موضوعه.....	۲۲
صغیر و اقسام آن در فقه امامیه و حقوق موضوعه.....	۲۳
صغیر و اقسام آن در فقه امامیه.....	۲۳
صغیر و اقسام آن در حقوق موضوعه.....	۲۴
جایگاه بلوغ در فقه امامیه و حقوق موضوعه.....	۲۴

جایگاه بلوغ در فقه امامیه	۲۵
جایگاه بلوغ در حقوق موضوعه	۲۵
تعاریف، معانی، چگونگی و زمان احراز رشد در فقه امامیه و حقوق موضوعه	۲۶
تعاریف، معانی، چگونگی و زمان احراز رشد در فقه امامیه	۲۶
تعاریف، معانی، چگونگی و زمان احراز رشد در حقوق موضوعه	۲۹
فصل سوم	۳۱
حقوق غیرمالی کودک بر ولی، قبل از ولادت در فقه امامیه و موضوعه	۳۱
حقوق غیرمالی کودک بر ولی، قبل از ولادت در فقه امامیه	۳۱
حقوق غیرمالی کودک بر ولی، قبل از ولادت در حقوق موضوعه	۳۳
حقوق غیرمالی کودک در ایام ولادت در فقه امامیه و حقوق موضوعه	۳۴
حق نسب و شرایط اثبات آن در فقه امامیه و حقوق موضوعه	۳۴
حق نسب و شرایط اثبات آن در فقه امامیه	۳۴
اول: حق نسب	۳۴
حق نسب و شرایط اثبات آن در حقوق موضوعه	۳۶
نفی نسب (ولد) و انواع آن در فقه امامیه و حقوق موضوعه	۳۶
نفی نسب و انواع آن در فقه امامیه	۳۶
نفی نسب و انواع آن در حقوق موضوعه	۳۷
انواع نسب در فقه امامیه و حقوق موضوعه	۳۷
انواع نسب در فقه امامیه	۳۷
انواع نسب در حقوق موضوعه	۳۹
حق برخورداری از امنیت شخصی و اجتماعی در فقه امامیه و حقوق موضوعه	۳۹
حق برخورداری از امنیت شخصی و اجتماعی در فقه امامیه	۳۹
حق برخورداری از امنیت شخصی و اجتماعی در حقوق موضوعه	۴۰
فصل چهارم	۴۱
حقوق غیرمالی کودک بر ولی، بعد از ولادت در فقه امامیه و حقوق موضوعه	۴۱
حق حضانت، شرایط و پایان آن در فقه امامیه و حقوق موضوعه	۴۱
حق حضانت، شرایط و پایان آن در فقه امامیه	۴۱
حق حضانت، شرایط و پایان آن در حقوق موضوعه	۴۲
حق بازی و تعلیم و تربیت در فقه امامیه و حقوق موضوعه	۴۳
حق بازی و تعلیم و تربیت در فقه امامیه	۴۳
حق بازی و تعلیم و تربیت در حقوق موضوعه	۴۵
حق تکریم و احترام در فقه امامیه و حقوق موضوعه	۴۵

۴۶	حق تکریم و احترام در فقه امامیه
۴۶	حق تکریم و احترام در حقوق موضوعه
۴۷	ولایت اولیای قهری در عقد نکاح صغار و تعارض آنها در فقه امامیه و حقوق موضوعه
۴۷	ولایت اولیای قهری در عقد نکاح صغار و تعارض آنها در فقه امامیه
۴۸	ولایت اولیای قهری بر عقد نکاح صغار و تعارض آنها در حقوق موضوعه
۴۸	ولایت وصی بر نکاح صغار در فقه امامیه و حقوق موضوعه
۴۸	ولایت وصی بر نکاح صغار در فقه امامیه
۴۹	ولایت وصی بر نکاح صغار در حقوق موضوعه
۴۹	ازدواج صغار توسط قیم در فقه امامیه و حقوق موضوعه
۴۹	ازدواج صغار توسط قیم در فقه امامیه
۵۰	ازدواج صغار توسط قیم در حقوق موضوعه
۵۰	حق استیفای قصاص در فقه امامیه و حقوق موضوعه
۵۰	حق استیفای قصاص در فقه امامیه
۵۱	حق استیفای قصاص در حقوق موضوعه
۵۳	فصل پنجم
۵۳	حقوق غیر مالی ولی بر کودک در دوران ولایت در فقه امامیه و حقوق موضوعه
۵۳	حق احترام و اطاعت در فقه امامیه و حقوق موضوعه
۵۳	حق احترام و اطاعت در فقه امامیه
۵۴	حق احترام و اطاعت در حقوق موضوعه
۵۴	حق تأدیب و حدود آن در فقه امامیه و حقوق موضوعه
۵۴	حق تأدیب و حدود آن در فقه امامیه
۵۵	حق تأدیب و حدود آن در حقوق موضوعه
۵۶	قتل فرزند بوسیله پدر، مادر، جدپدری و قصاص آنها در فقه امامیه و حقوق موضوعه
۵۶	قتل فرزند بوسیله پدر، مادر و جدپدری و قصاص آنها در فقه امامیه
۵۷	قتل فرزند بوسیله پدر، مادر و جدپدری، مادر و قصاص آنها در حقوق موضوعه
۵۹	فصل ششم
۵۹	حقوق مالی کودک بر ولی در مراحل مختلف تحقق آن در فقه امامیه و حقوق موضوعه ایران
۵۹	حقوق مالی کودک بر ولی، قبل از ولادت در فقه امامیه و حقوق موضوعه
۵۹	دیه سقط جنین در فقه امامیه و حقوق موضوعه
۵۹	دیه سقط جنین در فقه امامیه
۶۰	دیه سقط جنین در حقوق موضوعه
۶۱	تأثیر نسب بر حقوق جنین در فقه امامیه و حقوق موضوعه

تأثیر نسب بر حقوق جنین در فقه امامیه	۶۱
تأثیر نسب بر حقوق جنین در حقوق موضوعه	۶۱
حق ارث برای جنین در فقه امامیه و حقوق موضوعه	۶۱
حق ارث برای جنین در فقه امامیه	۶۱
حق ارث برای جنین در حقوق موضوعه	۶۱
ارث جنین از حبوه در فقه امامیه و حقوق موضوعه	۶۲
ارث جنین از حبوه در فقه امامیه	۶۲
ارث جنین از حبوه در حقوق موضوعه	۶۲
تأثیر حمل بر تقسیم ترکه در فقه امامیه و حقوق موضوعه	۶۳
تأثیر حمل بر تقسیم ترکه در فقه امامیه	۶۳
تأثیر حمل بر تقسیم ترکه در حقوق موضوعه	۶۳
نفقه جنین در فقه امامیه و حقوق موضوعه	۶۴
نفقه جنین در فقه امامیه	۶۴
نفقه جنین در حقوق موضوعه	۶۶
حقوق مالی کودک بری بعد از ولادت در فقه امامیه و حقوق موضوعه ایران	۶۷
ارث قصاص در فقه امامیه و حقوق موضوعه	۶۷
ارث قصاص در فقه امامیه	۶۷
ارث قصاص در حقوق موضوعه	۶۷
نفقه اولاد در فقه امامیه و حقوق موضوعه	۶۷
نفقه اولاد در فقه امامیه	۶۸
نفقه اولاد در حقوق موضوعه	۶۹
شرایط وجوب اتفاق به اقارب در فقه امامیه و حقوق موضوعه	۶۹
شرایط وجوب اتفاق به اقارب در فقه امامیه	۶۹
شرایط وجوب اتفاق به اقارب در حقوق موضوعه	۷۰
مقدار نفقه اقارب در فقه امامیه و حقوق موضوعه	۷۰
مقدار نفقه اقارب در فقه امامیه	۷۰
مقدار نفقه اقارب در حقوق موضوعه	۷۱
ضمانت اجرای نفقه در فقه امامیه و حقوق موضوعه	۷۱
ضمانت اجرای نفقه در فقه امامیه	۷۱
ضمانت اجرای نفقه در حقوق موضوعه	۷۱
مسئول مخارج متولی امور مولی علیه در فقه امامیه و حقوق موضوعه	۷۳
مسئول مخارج متولی امور مولی علیه در فقه امامیه	۷۳
مسئول مخارج متولی امور مولی علیه در حقوق موضوعه	۷۳

۷۳	حفظ و نگهداری اموال محجور توسط قیم در فقه امامیه و حقوق موضوعه
۷۳	حفظ و نگهداری اموال محجور توسط قیم در فقه امامیه
۷۴	حفظ و نگهداری اموال محجور توسط قیم در حقوق موضوعه
۷۴	سهم الارث کودک از اموال ولی و صور گوناگون آن در فقه امامیه و حقوق موضوعه
۷۴	سهم الارث کودک از اموال ولی و صور گوناگون آن در فقه امامیه
۷۵	سهم الارث کودک از اموال ولی و صور گوناگون آن در حقوق موضوعه
۷۶	عول و تعصیب در فقه امامیه و حقوق موضوعه
۷۶	عول و تعصیب در فقه امامیه
۷۶	عول و تعصیب در حقوق موضوعه
۷۶	ارث ولد شبهه و ولد زنا در فقه امامیه و حقوق موضوعه
۷۷	ارث ولد شبهه و ولد زنا در فقه امامیه
۷۷	ارث ولد شبهه و ولد زنا در حقوق موضوعه
۷۷	ارث کودک از حبس در فقه امامیه و حقوق موضوعه
۷۷	ارث کودک از حبس در فقه امامیه
۷۸	ارث کودک از حبس در حقوق موضوعه
۷۹	فصل هفتم
۷۹	حقوق مالی ولی بر کودک در درون حرات در فقه امامیه و حقوق موضوعه ایران
۷۹	اجرت ولی قهری در ازای اداره اموال کودک در فقه امامیه و حقوق موضوعه
۸۰	اجرت وصی در ازای اداره اموال محجور در فقه امامیه و حقوق موضوعه
۸۱	نقعه پدر و مادر و اجداد در فقه امامیه و حقوق موضوعه
۸۱	نقعه پدر و مادر و اجداد در فقه امامیه
۸۲	نقعه پدر و مادر و اجداد در حقوق موضوعه
۸۲	سهم الارث پدر، مادر و اجداد از اموال کودک و صور مختلف آن در فقه امامیه و حقوق موضوعه
۸۲	سهم الارث پدر، مادر و اجداد از اموال کودک و صور مختلف آن در فقه امامیه
۸۴	سهم الارث پدر، مادر و اجداد از اموال کودک و صور مختلف آن در حقوق موضوعه
۸۷	منابع و مأخذ
۸۷	منابع
۸۸	ب: منابع عربی
۹۱	ج: مقالات تحقیقی و پایان نامه ها